

Schuiltentervaringen bij een nest Grauwe Kiekendieven *Circus pygargus*

Marnix Jonker en Erik Visser

Op 8 juli 1994 had ik de kans om in een door ons enkele dagen eerder geplaatste schuiltent te gaan zitten bij een nest Grauwe Kiekendieven in het gebied 'De Uiterdijken', gelegen in de driehoek Winschoten, Oudeschans, Blijham. De tent was geplaatst om te kijken wat de kiekendieven zoal aan voedsel aanslepen en om foto's van de vogels te maken.

Het nest, met vijf eieren, werd op 1 juni door ons ontdekt. Een jagend mannetje ving zo'n drie km verderop een muis en vloog ermee naar het nest. Na een kamikaze-actie dreigde alles verloren te gaan, omdat meneer de A7 overstak, die een stuk hoger ligt dan de ernaast lopende B-weg waar wij op stonden. Na bijna in de (twee meter brede) sloot te zijn gesprongen, konden we omhoog kruipen en zagen we 150 m verderop nog net een prooioverdracht. HEBBES! In een luzerne perceel, midden in het land, alleen bereikbaar door een voettocht(je) van twee km over de dijk van de Pekelder Aa. We hebben gelijk de landeigenaar opgezocht, het hele verhaal uitgelegd en na z'n goedkeuring konden we aan het werk. Na drie uur in de brandende zon gewacht te hebben, komt een mannetje Bruine Kiekendief ons helpen, door boven het perceel te gaan jagen. Vrouwtje Grauwe komt omhoog, jaagt de Bruine Kiek weg, pakt een strootje en gaat weer op het nest zitten. Nu dus echt hebbes! Ik zet m'n telescoop vast op de plek waar ze inviel en Erik loopt er op mijn aanwijzingen heen. Het vrouwtje vliegt op en wij vinden het nest met vijf eieren (overigens de enige met vijf eieren dit jaar).

's Morgens 8 juli om 6 uur ben ik in de schuiltent gaan zitten. Het vrouwtje zat nog op het nest, met drie jongen van resp. 11-12, 12-13 en 13-14 dagen oud (op basis van een groeicurve verstrekt door Menno Zijlstra). Het kleinste jong was duidelijk sterk verzwakt. Na anderhalf uur de kat uit de boom, of liever gezegd mij uit de tent gekeken te hebben, kwam ze met prooi (een adulte Spreeuw) aanvliegen en begon de jongen te voeden. Opvallend was dat het kleinste jong niets kreeg. Na acht minuten was ze klaar en ging ze weer op een paal langs de kant van het perceel wachten tot het mannetje met de volgende prooi kwam. Het vrouwtje was nog maar net van het nest, of het kleinste jong kreeg er van de oudste goed van langs. Hij werd stevig gepikt, met name in de omgeving van z'n oog. Na een kwartier kwam het mannetje met de volgende prooi. Na de prooioverdracht landde het vrouw-

Zieltogende pul van Grauwe Kiekendief (Erik G. Visser)

tje op het nest met een grijze zangvogel met vleeskleurige poten en begon ze de jongen te voeden. Na vijf minuten was ze uitgevoerd. En dan gebeurt er iets wat ik nog nooit eerder gezien had en wat ook nergens beschreven staat: het vrouwtje at de braakballetjes van de jongen op. Dit verklaart waarom we zelden of nooit braakballen van jongen op nesten vinden! Gezien de grootte van de balletjes geloven we dat deze van de jongen afkomstig waren. De braakballen waren eenderde van wat we normaal van adulte vogels vinden en ongeveer net zo groot als van juveniele vogels op latere leeftijd. Waarschijnlijk omdat ik haar 's morgens van het nest gepest had, had het vrouwtje nog geen gelegenheid om de braakballetjes van de afgelopen nacht weg te werken en deed ze dat nu. Het gebeurde heel snel en omdat er meerdere braakballetjes waren, kon ik duidelijk zien wat het was.

Volwassen vrouwtje
Grauwe Kiekendief
(Erik G. Visser)

Het vrouwtje ging vervolgens drie kwartier lang op de jongen zitten. Toen vloog ze weg en ging op de eerder genoemde paal zitten. En weer kreeg het kleinste jong er goed van langs door de oudste. Het kleintje was te zwak om zich hiertegen te verweren. Een half uur later kwam het mannetje met een nieuwe prooi, een nestjonge Blauwborst. Het

vrouwtje ging voederen en vertrok een aantal minuten later om later om op de paal op het mannetje te gaan zitten wachten. Weer hetzelfde verhaal wat de kleinste aangaat, steeds heviger dan voorheen. Dit gedrag doet sterk denken aan het caïnistisch gedrag bij buizerdjonkies, zoals beschreven door Rob Bijlsma in de vorige Takkeling. Na anderhalf uur wachten kwam het mannetje met een Veldmuis. Maar omdat het vrouwtje aan het jagen was, legde hij hem in het nest neer en vertrok gelijk.

Een half uur later was het inmiddels twaalf uur geworden en werd ik afgelost. Toen was er dus gelegenheid om naar het kleinste jong te kijken. Er zat iets in z'n keeltje vast. Na even met een zakmes gepeuterd te hebben, kwam er een veel te grote braakbal uit. In eerste instantie was het jong sterk verzwakt door deze operatie, maar na een aantal minuten kwam er toch weer leven in. Gezien het formaat van de braakbal lijkt het niet aannemelijk dat hij hem zelf had geproduceerd. Misschien dat het vrouwtje de braakbal aan het jong had gevoerd of dat het jong in een verwoede poging om iets te eten te krijgen de braakbal zelf naar binnen had gewerkt. Helaas was hij de volgende dag toch dood en als menu voor z'n zussen gebruikt.

Dank

In de eerste plaats willen we graag dhr. ten Have en de Grasdrogerij Oldambt B.V., eigenaar en pachter van het land, bedanken voor het sparen van het nest. Verder wordt Hans Hut bedankt voor het gebruik van z'n schuiltent en Ben Koks en Rob Bijlsma voor het doornemen van de eerste versie van dit artikel.

Summary: Observations at the nest of a Montagu's Harrier *Circus pygargus*

A nest with five eggs was found in a alfalfa-field in the province of Groningen on 1 June 1994. Observations were made from a hide. The male did most of the hunting. The female attended the nest and distributed the prey among the (three) nestlings, of which the smallest did not receive any food. After having fed the young (ages of 11-12, 12-13 and 13-14 days old), she swallowed several small pellets which were lying around on the nest. These pellets are thought to have been produced by the nestlings. The smallest nestling was attacked several times by his two sisters (especially when the female was away from the nest). A large pellet was stuck in his throat, which was removed by the observers. This pellet was probably not produced by the nestling, but presumably fed to him by the female, or swallowed by himself as if it were a food item. This nestling was dead the next day and served as a meal for his sisters.

Adres: Parklaan 8, 9697 RT Blijham

